



# TANDEMLEREN IN DE PRAKTIJK

## *Franse brieven schrijven in vwo 5*

Via een cursus over e-learning van Bob Hofman (ICT&E, Zutphen) kwam Jouke Brouwer, docent Frans aan De Nuborgh een scholengemeenschap voor vmbo, havo en vwo in Elburg, in aanraking met tandemleren. Hij heeft zijn leerlingen in 5-vwo aan het begin van het schooljaar opdracht gegeven zich op te geven voor een uitwisseling met een Frans-talige partner. In dit artikel gaat hij in op de resultaten van een jaar lang werken met deze vorm van leren waarbij personen met verschillende moedertalen in tweetallen samenwerken.

### Jouke Brouwer

'eTandem Europa' is een project, dat als doel heeft om zoveel mogelijk Europese burgers opmerkzaam te maken op de mogelijkheid van het leren van talen per eTandem en hen de instap te vergemakkelijken. Elke deelnemer werkt samen met een leerpartner uit een ander land per telefoon, e-mail of een ander medium. eTandem Europa bemiddelt via een eigen site <[www.slf.ruhr-uni-bochum.de/etandem/etindex-nl.html](http://www.slf.ruhr-uni-bochum.de/etandem/etindex-nl.html)> bij het vinden van partners,

over de hele wereld, voor alle talen. Ook bij talen die weinig worden geleerd. Via de site is het mogelijk in contact te komen met mensen die Nederlands willen leren: de leerpartner uit een ander land leert Nederlands en in ruil daarvoor leert de Nederlandse partner de moedertaal van de leerpartner. De partners schrijven hun brieven voor de helft in de eigen taal en voor de helft in de taal die ze willen leren.

## Vrouw van 78

Op de site van eTandem Europa is te zien hoeveel mensen er voor een bepaalde uitruil tussen talen beschikbaar zijn. Op het moment dat ik eTandem bij mijn leerlingen introduceerde waren er genoeg partners beschikbaar voor iedereen. Via een digitaal inschrijfformulier meldden de leerlingen zich aan en beantwoordden een aantal vragen over welke taal de leerling wil leren (Frans), over de kennis van de vreemde taal, het leerdoel, wensen over de partner enz.. Daarna werden ze gekoppeld aan een partner. In ons geval leverde dit verrassende matches op. Een leerling kreeg driemaal een partner toegewezen, terwijl anderen geen partner toegewezen kregen. Dit bleek te maken te hebben met de manier van inschrijven. Hoe meer mogelijkheden de leerling bij het inschrijven had opengelaten, hoe groter de kans op een match.

Leerlingen die geen voorkeur hadden opgegeven wat betreft de leeftijd van de partner werden gekoppeld aan mensen die jonger of beduidend ouder waren dan zijzelf. De jongste partner was een Belgisch meisje van 15. Een andere leerling daarentegen werd verblijd met een vrouw van 78, ook uit België.

De partners die mijn leerlingen toegewezen kregen, hadden heel verschillende redenen om Nederlands te willen leren. Onder de partners waren studenten Nederlands, mensen die zich voorbereidden op een baan in Nederland, medewerkers van Nederlandse ondernemingen in Frankrijk en ten slotte geïnteresseerden in de Nederlandse taal en Nederland in het algemeen. Opvallend was het grote aantal inwoners van Wallonië dat zijn Nederlands wilde oprispen of bijhouden. Ronduit grappig waren de brieven van een Franse student Duits die zijn brief doorspekten met Duitse woorden in de hoop dat zijn partner die wel zou snappen.

Het viel op dat een aantal partners niet of nauwelijks gemotiveerd was om terug te schrijven. Sommige leerlingen hebben nooit antwoord gekregen op hun e-mail, terwijl anderen na een of twee keer schrijven geen bericht van hun partner meer ontvingen. Voor deze leerlingen zat er niets anders op dan zich opnieuw in te schrijven. Na een maand of drie had ongeveer drievierde van de groep een eTandempartner. Als noodmiddel voor degenen die geen partner konden vinden, heb ik de mogelijkheid geboden via de site <www.momes.net> een gewone pen vriend of pen vriendin te zoeken, wat in de meeste gevallen lukte.

## De correspondentie

Toen de leerlingen eenmaal een partner hadden, begon

het tandemleren pas echt. De eerste brief was meestal geen probleem: de leerlingen konden zich voorstellen aan hun partner. Daarna begonnen de eersten te vragen waar ze over schrijven moesten. Gelukkig bleek de site van eTandem hiervoor een groot aantal mogelijkheden te bieden onder het kopje *tips for teachers*. Deze tips boden voldoende stof om een reader samen te stellen. Dit waren vooral opdrachten waardoor de tandempartners elkaar en hun vaderland beter konden leren kennen. Verder moesten ze elkaar bepaalde uitdrukkingen en nationale evenementen uitleggen. Ik heb de opdrachten uit de reader niet verplicht gesteld, leerlingen waren vrij zelf een schrijffonderwerp te kiezen, maar als ze even niet meer wisten wat ze moesten schrijven konden ze erop teruggrijpen.

Na een half jaar hadden de meeste leerlingen ongeveer 5 e-mails uitgewisseld. Met duidelijke uitschieters naar boven en naar beneden: de minst actieve had slechts tweemaal gemaïld en de meest enthousiaste wel vijftien keer. In de praktijk is gebleken dat de leerlingen vooral schreven over hun moedertaal, school, vakantie, muziek, hobby's, bijbaantjes, studie en huiswerk. Verder hebben sommige leerlingen gemaïld over vriendjes, leuke gebeurtenissen in hun leven, het beeld dat we hebben van het land waarin de ander woont en ten slotte over hoe het is om te leven in een ander land.

Natuurlijk besteden de partners in hun brieven ook veel tijd aan de correctie van elkaars fouten. Ze maakten hierover zelf afspraken. Zo schrijft bijvoorbeeld Raphaël het volgende aan zijn Nederlandse partner Jantina:

*'Ik wil graag weten, hoe streng ik moet zijn met je, ik meen, moet ik slechts grote grammatische fouten verbeteren, met anderen worden wat is je doel, wil je langzaam of heel snel jou Franse taal verbeteren?'*

*'Je voudrais que tu corriges systématiquement toutes mes fautes et surtout les germanismes en néerlandais, car j'ai en effet tendance à utiliser des expressions allemandes, et je veux remédier à cela.'*

De ene partner corrigeert nauwkeuriger dan de andere. Meestal volstaan ze met een correctie van de mail in het rood of in een andere kleur. Een enkele partner legt ook uit waarom iets fout is, zoals in het volgende voorbeeld:

*'Chère (cher, ik ben een jongen, niet een meisje!) Raphael,'*

Sommige leerlingen hebben ook via MSN-contact gehad met hun tandempartner. Van telefonisch contact was

slechts in één geval sprake, maar dit betrof een partner die verkregen was via de site <www.momes.net>.

### Leerrendement

Het feit dat leerlingen door het tandemleren worden uitgedaagd om buiten de lessen om Franse e-mails te schrijven, heeft het rendement van het leren vergroot. In dit verband is duidelijk sprake van betekenisvol leren. Een leerling schrijft geen brief omdat de leraar het vraagt, maar omdat hij een afspraak heeft met iemand die iets van hem of haar wil leren. Daarvoor in ruil krijgt hij weer antwoord op persoonlijke vragen. Hij leert dus echt communiceren in de doeltaal. Dat gaat verder dan de standaard schrijfpodracht en beklijft ook beter. Hierdoor schrijft hij sneller en makkelijker dan een leerling waarmee je alleen de schrijfpodrachten uit het lesboek behandelt,

Doordat de partner Nederlands wil leren moeten de leerlingen nadenken over hun eigen moedertaal. Ze corrigeren de fouten van hun partner. Hierdoor worden ze zich bewust van de eigenaardigheden en charmes van hun eigen moedertaal en gaan de vreemde taal meer waarderen en beter begrijpen. Bovendien is het bewezen dat je door uitleggen veel leert. En als je daar vervolgens ook nog de doeltaal bij gebruikt...

De leerlingen geven zelf aan dat ze het meeste hebben geleerd op het gebied van vocabulaire. Daarmee bedoelen ze Franse en Belgische uitdrukkingen die niet in de leerboeken staan en ook typische uitdrukkingen die je gebruikt in brieven. Daarnaast leren ze ook de cultuur van hun partner beter kennen. Sommigen geven aan ook veel geleerd te hebben op het gebied van de grammatica en de zinsbouw.

### Waardering

Uit een enquête onder mijn leerlingen kwam naar voren dat zij het tandemleren erg waarderen. Ze stellen met name het persoonlijk contact met een moedertaalspreker op prijs. Het biedt de leerlingen een manier om veel over het land van hun partner te weten te komen. Daarnaast vinden ze het leuk over hun eigen taal te schrijven. Dit verhoogt de waardering voor het Nederlands. Het doet ook goed te horen dat iemand de moeite neemt Nederlands te leren. Tenslotte vinden ze het prettig dat ze veel gelegenheid krijgen hun schrijfvaardigheid te oefenen en dat ze gecorrigeerd worden. Leerlingen leren er echt beter van schrijven.

Uiteraard is de mate van waardering wel afhankelijk van de partner die je treft. Het is met name belangrijk dat hij of zij trouw de e-mails beantwoordt en zijn best

Bonsoir Esther,  
Je vais tout d'abord corriger les erreurs en rouge dans ton e-mail (si tu le permets).

Hi Fatiha,  
Merci pour ton e-mail, je vais essayer répondre en français. Je m'excuse pour ne repondre pas plus vite. Je n'ai eu le temps pour repondre ta e-mail; J'apprends le français pour 5 ans, mais je ne peux pas parler la langue sans fautes aussi.  
Merci pour ton e-mail, je vais essayer de répondre en français. Je m'excuse de n'avoir pas répondu plus vite. Je n'ai pas eu le temps. J'apprends le français depuis 5ans, mais je ne parle pas encore la langue sans faire de fautes.

Hi Esther,  
Proficiaat!!! Ik denk dat je op de goeie sporen bent. Ik veronderstel dat Engels de tweede taal is in Nederland. Of hebben jullie de keuze tussen Engels en Frans... Als je sinds 5 jaar Frans studeert op school, beginnen jullie heel vroeg andere talen te studeren. Ben je al naar Frankrijk of België geweest?  
Qua mij hobbies lees ik graag maar ik heb moeite om een nederlands boek (van mij niveau) te vinden. Ik lees liever boeken die het over een bepaald onderwerp hebben. Wat belangrijk is voor mij is altijd iets nieuws te leren. Zelfs als het banaal is heb ik het gevoel dat ik mij tijd niet verloren heb.  
Daarom ben ik gestopt met mij vorige job omdat het vervelend is geworden. Daar leerde ik niets meer. Nu geniet ik van een opleiding van boekhouding. Lessen zijn in het Nederlands gegeven. Mijn doel is tweetalig te worden en als zelfstandig te kunnen werken. Ik hoop dat het zal lukken.

Als ik fouten heb gedaan, aarzel niet om mij te verbeteren. Dat is belangrijk voor mij.

Je souhate également pratiquer mon néerlandais. C'est pourquoi, je vais certainement programmer un voyage de quelques jours au Pays-Bas et je compte sur toi pour me trouver des adresses pas chères d'auberges de jeunesse (jeugdherberg) ou de chambres pour loger chez l'habitant (logies met ontbijt).  
Je te souhate de bonnes fins de vacances de Toussaint.

Bien à toi, Fatiha

doet bij de correctie. Hiervoor is het belangrijk dat de partners duidelijk afspreken wat ze van elkaar verwachten en hoe frequent ze zullen gaan mailen. Deze trouw is veel belangrijker dan de leeftijd van de tandempartner. Ik heb goede tandems gezien tussen iemand van veertig jaar en een leerling van 16, terwijl tandems tussen leeftijdsgenoten soms misliepen.

Hoewel wij in de laatste periodes van dit schooljaar geen les meer hebben met deze leerlingen, willen de meesten toch doorgaan met leren van en met hun partner. Tandemleren is een prima aanvulling op het reguliere schrijfonderwijs en ik zal er ook zeker in toekomstige klassen mee doorgaan. ■

Voor reacties of informatie: Jouke Brouwer <jbrouwer@nuborgh.nl>